Ба Шурои диссертатсионии 6D.КОА-018

назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

(734025, Тоҷикистон, ш. Душанбе,

хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Абдуалимзода Исмоил Иброҳим дар мавзуи «Ташаккул ва рушди қонунгузории молиявии Тоҷикистон: таҳқиқоти таърихӣ-ҳуқуқӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.01 - Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат пешниҳод шудааст.

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисос ва самти илм, ки аз рӯйи он диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Диссертатсияи Абдуалимзода И.И. дар мавзуи «Ташаккул ва рушди қонунгузории молиявии Тоҷикистон: таҳқиқоти таърихӣ-ҳуқуқӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.01 - Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат, ки аз рӯйи он ба Шурои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 7 январи соли 2022, №16/шд ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои ҳимоя дода шудааст, мутобиқ мебошад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Муносибатҳои молиявӣ то ба имрӯз марҳилаҳои гуногуни рудро паси сар намудааст, ки ҳолати мазкур ба низоми санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи ингуна муносибатҳо низ тааллуқ доранд.

Дар ҳақиқат мавриди омӯзишу баррасии илмӣ қарор гирифтани механизмҳои танзими муносибатҳои молиявӣ дар марҳилаҳои гуногуни таърихӣ, замони шӯравӣ ва даврони Соҳибистиқлолии Тоҷикистон барои тавлид гардидани ғояҳои нави илмӣ роҷеъ ба ташаккул ва рушди низоми қонунгузории молиявӣ гардида, дар як маврид бароиояндабинии рушди қонунгузории болозикр метавонад заминаҳои мустаҳками илмӣ-амалиро ба вуҷуд оварда бошад.

Яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар давраи муосир такмили қонунгузории молиявӣ ташкил медиҳад. Мувофиқи сархати 8 банди 18 Консепсияи сиёсати ҳуқуқии ҶТ барои солҳои 2018-2028, ки бо фармони Президенти ҶТ аз 6 феврали соли 2018, №1005 тасдиқ шудааст, яке аз масъалаҳои муҳим «такмили қонунгузории соҳаи молиявӣ бо дарназардошти ташаккули рушди иҷтимоию иқтисодии давлат ва таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ» мебошад.

Яке аз самтҳои муҳимтарини фаъолияти молиявии давлат дар шароити муосири ҷаҳонишавӣ ва бухрони молиявию иқтисодӣ ин дуруст, бонизом ва самаранок ба роҳ мондани идоракунии молиявӣ ва назорати дохилӣ дар бахши давлатӣ мебошад. Зеро иқтисоди бозорӣ бе низоми молиявии хуб ташкилшуда ва бозори молиявии танзимшаванда бомуваффақият ва устувор рушд карда наметавонад.

Низоми молиявӣ ва бозори молиявӣ дар заминаи иқтисоди бозорӣ, ки бавуҷудорандаи неъматҳои моддӣ ва маънавӣ мебошад, амал менамоянд. Онҳо дар айни замон шарти фаъолияти худи иқтисоди бозориро муайян менамоянд. Бинобар ин, дар иқтисоди бозорӣ идоракунии молиявӣ ва назорати дохилӣ дар бахши давлатӣ аҳамияти ниҳоят муҳимро мебозад. Бинобар ҳамин, таҳқиқи илмии масъалаи мазкур аз лиҳози назариявӣ ва амалӣ барои рушди низоми ҳуқуқӣ ва иқтисодии кишвар муҳим арзёбӣ мегардад.

Диссертатсияи Абдуалимзода Исмоил Иброҳим аз феҳристи ихтисораҳо, муқаддима, ду боб, панҷ зербоб, хулоса ва феҳристи адабиёти истифодашуда иборат мебошад, ки ба мақсад, вазифа ва мантиқи таҳқиқот асос ёфтаанд.

Дар **муқаддимаи диссертатсия** мубрамияти мавзӯи таҳқиқот, робитаи кор бо мавзуъҳои илмӣ, сатҳи таҳқиқи мавзуи диссертатсионӣ, объекти таҳқиқоти диссертатсия, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, усулҳои таҳқиқоти диссертатсия, заминаи меъёрии таҳқиқоти диссертатсия, асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқот, навгонии илмии таҳқиқот, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, тавсифи натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсия, саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия, интишорот аз рӯйи мавзӯи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия муайян карда шудааст.

Боби якуми диссертасия, - “**Пайдоиш ва шаклгирии қонунгузории молиявӣ дар даврони тошӯравӣ ва шӯравӣ дар Тоҷикистон**” ном дошта, аз ду зербоб иборат аст.

Зербоби аввали боби якум **“Ташаккул ва инкишофи муносибатҳои молиявӣ дар Тоҷикистони тошӯравӣ”** пурра ба масоили ташаккулёбӣ ва инкишофи низоми қонунгузории молиявии тошуравӣ бахшида шудааст.

Дар зербоби мазкур низоми қонунгузории молиявии давлатҳои қадими Осиёи Миёна ва махсусан давлатҳои ниёгони миллати тоҷик мавриди таҳқиқот қарор гирифтааст. Дар ин зербоб инкишоф ва ташаккули низоми молиявӣ дар таърихи давлатдории тоҷикон то пайвастани Тоҷикистон ба Иттиҳоди Шӯравӣ асосан дар се самт баррасӣ шудааст: дар самти андоз, пул ва муносибатҳои пулӣ, инчунин дар самти суғурта.

Таҳқиқоти масоили низоми қонунгузории молиявӣ дар асоси китобҳои “Авесто”, “Шоҳнома”, “Таърихи табарӣ”, ислоҳоти Анушервони Сосонӣ, низоми андозбандии Ҳахоманишинҳо, Қонунномаи Сосониён, Сиёсатномаи Низомулмулк ва инчунин ислоҳоти низоми молиявӣ дар аҳди Сомониён мавриди баррасӣ ва таҳқиқ қарор гирифтааст.

Дар асрҳои миёна маркази аз лиҳози иқтисодӣ рушдёфтаи Осиёи Марказӣ Мовароуннаҳр, ки худуди он байни дарёҳои Сирдарё ва Амударё буд, ядрои давлати Сомониён ба ҳисоб мерафт. Давлати Сомониён тавассути девонҳои махсус таъсисдодашуда идора карда мешуд. Хусусан масъалаҳои молиявӣ пурра ба девони Муставфӣ вобаста буд.

Зербоби дуюм, ба масъалҳои **“Инкишофи қонунгузории молиявӣ дар Тоҷикистони шӯравӣ”**, бахшида шуда, таърихи навини ташаккули қонунгузории молиявӣ ба таври муфассал баррасӣ гардидааст. Таърихи инкишофи низоми молиявӣ аз соли 1924 оғоз мегардад, ки дар ин марҳилаи таърихӣ Тоҷикистон дар ҳайати ҶСС Ӯзбекистон ташкил ёфта, марҳилаи нави рушди қонунгузории молиявӣ мегардад.

Низоми қонунгузории молиявиро дар давраи Иттиҳодии Шӯравӣ соҳаҳои буҷет, назорати молиявӣ, асъор, қоғазҳои қимматнок ва ғайра ташкил медод. Дар зербоби мазкур низоми санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи танзими муносибатҳои молиявӣ ба се гурӯҳ тақсим шуда, мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Гурӯҳи якум, қонунгузорӣ дар соҳаи андоз мебошад. Дар замони Иттиҳоди Шӯравӣ як қатор ислоҳот дар соҳаи низоми андозбандӣ гузаронида шуд, ки онҳо аслан қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқиро дар бар мегирифтанд. Ислоҳоти нахустин дар ин самт соли 1930 дар ИҶШС оғоз ёфта, низоми андозситониро тағйир дод. Санаи 2 сентябри соли 1930 Қарори Кумитаи иҷроияи марказӣ “Дар бораи ислоҳот” қабул гардид. Соли 1931 як қатор қарорҳои

мушаххаскунандаи ислоҳот ба тасвиб расид. Дар соли 1936 бошад, низоми пардохт барои корхонаҳои давлатӣ ва бахши колхозию кооперативӣ тағйир дода шуд.

Албатта, марҳилаи муҳим дар инкишофи фаъолияти суғуртавӣ ин қабули Қоидаҳо дар бораи суғуртаи давлатӣ аз тарафи КМИ (кумитаи маркозии интихоботӣ) ва ИКХ (иттифоқи комисариатҳои халқӣ) Иттиҳоди Шӯравӣ 18 сентябри соли 1925 гардид, ки суғуртаро дар тамоми шакл ва намудҳояш монополияи давлати ИҶШС эълон кард, инчунин муқаррар намуд, ки «суғуртаи давлатӣ дар тамоми қаламрави Иттиҳоди Шӯравӣ аз ҷониби ташкилоти суғуртаи ягона «Госстрахом» (номи ташкилоти суғуртавӣ) амалӣ гардонида шавад».

Кодекси граждании ИҶШС дар боби «Суғуртаи давлатӣ «ҳамагӣ панҷ моддаро дар бар мегирифт. Суғурта ҳанӯз дар соли 1922 ворид карда шуда, танҳо аз соли 1924, вақте ки иқтисодиёти Шӯравӣ каме устувортар гардид, он бештар рӯ ба тараққиёт овард. Суғуртаи ихтиёрии ҳаёт ва суғурта аз ходисаҳои нохӯш, суғуртаи омехтаи ҳаёт, масъулияти суғуртавӣ дар вобастагӣ ба гум кардани қобилияти меҳнатӣ аз ҳодисаи нохӯш иҷозат дода шуд.

Боби дуюми таҳқиқоти диссертатсионӣ ба масоили “**Инкишоф ва рушди қонунгузории молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистони соҳибистиқлол**”. бахшида шуда аз се зербоб иборат аст.

Дар зербоби якум проблемаҳои “**Марҳилаҳои инкишофёбии қонунгузории молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даврони Истиқлолияти давлатӣ**” мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Дар ҶТ ба ислоҳоти соҳаи идоракунии молияи давлатӣ диққати аввалиндараҷа дода мешавад. Низоми молиявии давлат яке аз механизмҳои нисбатан муҳимме мебошад, ки ба давлат имконияти амалӣ намудани танзими иқтисодӣ ва иҷтимоиро таъмин менамояд.

Дар аввали солҳои Истиқлолияти давлатӣ ҶТ дар масъалаи азнавсозиҳои молиявӣ-иқтисодӣ, дар маҷмуъ бо бисёр мушкилотҳо рӯ ба рӯ гардида, сохторҳои иқтисодӣ-иҷтимоӣ ва сиёсӣ-ҳуқуқии ҶТ пурра мавриди тағйирот ва ислоҳот қарор дода шуданд. Гузариш ба иқтисоди бозорӣ, озодии фаъолияти иқтисодӣ ва соҳибкорӣ, баробарӣ ва ҳифзи тамоми шаклҳои моликият ва низоми нави ҳуқуқию молиявӣ аз ҷумлаи ин тағйиротҳо маҳсуб меёбанд.

Дар даврони Истиқлолият як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва дигар санадҳои зерқонунӣ қабул гадидданд, ки масъалаҳои муҳимми низоми қонунгузории молиявиро ба танзим медароранд.

Инкишофи қонунгузории молиявиро ба давраҳои муайян ҷудо кардан мумкин аст, ки ин давраҳои се марҳилаи давраи истиқлолиятро дар бар мегирад. Марҳилаи солҳои 1991 то 1994, ки дар ин давра як қатор қонунҳо қабул шудаанд, ки заминаи ҳуқуқиро барои инкишофи қонунгузории молиявӣ гузоштанд. Қабули Қонунҳои ҶТ «Дар бораи қоғазҳои қиматнок ва биржаҳои фондӣ» (с.1992), «Дар бораи фаъолияти иқтисодии хориҷии ҶТ» (с. 1993) ва ғайра ба ҳамин давра рост меоянд. Марҳилаи дувум бошад, солҳои 1994 то 2002 дар бар мегирад. Дар ин марҳила қонунҳои соҳавӣ барои танзими муносибатҳои молиявӣ қабул гаштанд, аз ҷумла, қонунҳо «Дар бораи танзими асъор ва назорати асъор» (с.1995), «Дар бораи тарифи гумрукӣ» (с. 1995), «Дар бораи омори давлатӣ» (с.1997), «Дар бораи фаъолияти аудиторӣ» (с.1998), «Дар бораи Палатаи савдои саноатии ҶТ» (с.1998), «Дар бораи бонкҳо ва фаъолияти бонкӣ» (с. 1998), «Дар бораи баҳисобгирии бухгалтерӣ» (с. 1999), «Дар бораи танзими давлатии фаъолияти тиҷоратии хориҷӣ» (с. 1999), «Дар бораи қарзгирии давлатӣ ва қарзе, ки аз ҷониби давлат кафолат дода мешавад» (с.1999) ва ғайра. Дар марҳилаи сеюм, аз соли 2002 пас аз қабул гардидани аввалин Қонунҳои ҶТ «Дар бораи молияи давлатии ҶТ» (с.2002) ва «Дар бораи назорати давлатии молиявӣ дар ҶТ» (с.2002), ки барои беҳтар намудани вазъи молиявӣ, инкишоф додани идоракунии давлатии соҳаи молия ва мутобиқ намудан ба стандартҳои байналмилалии молиявӣ заминаи устувор гузоштанд.

Дигар масъала ин баррасии санадҳои зерқонунӣ дар соҳаи танзими муносибатҳои молиявӣ ба ҳисоб меравад, ки санадҳои баррасишаванда дар маҷмуъ вазъи танзими ҳуқуқии муносибатҳои молиявиро дар даврони истиқлолият такмил додаанд.

Зербоби дуюми боби дуюм «**Рушди қонунгузории молиявӣ оид ба назорат ва идоракунии давлатии соҳаи молия**» ном гирифта, низоми идоракунӣ ва назорати молиявӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Назорати давлатии молияро батанзимдарории ҳуқуқӣ ба низом медарорад. Дар ин ҷода, як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ қабул гаштаанд, аз ҷумла, Қонуни ҶТ «Дар бораи назорати давлатии молиявӣ дар ҶТ». Бояд қайд намуд, ки Қонуни мазкур ҳамчун санади танзимкунандаи муносибатҳои назорати давлатии молиявӣ, муносибатҳои ҷамъиятиро оид ба назорати давлатии молиявӣ, мақсад, вазифаҳои назорати давлатии молиявӣ, принсипҳои амалӣ намудани он, мақоми назорати давлатии молиявӣ, намудҳои фаъолияти назорати давлатии молиявӣ, ҳамкорӣ бо дигар мақомоти назоратии ҶТ, ҳуқуқ ва ваколатҳои кормандон ва амалӣ гардонидани фаъолияти дигари ба он алоқамандро танзим менамояд.

Ҳамчунин, минбаъд низ гурӯҳи дигари санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи идоракунӣ ва назорати молиявӣ қабуд гаштаанд, ки ин масъалаи баррасишавандаро пурра ба танзим медароранд. Аз ҷумла, Қонуни ҶТ «Дар бораи идоракунии молиявӣ ва назорати дохилӣ дар бахши давлатӣ» аз 21 июли соли 2010, №626, Қонуни ҶТ «Дар бораи Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи ҶТ» аз 20-уми марти соли 2008, №374, Қонуни ҶТ «Дар бораи молияи давлатии ҶТ» аз 28 июни соли 2011, №723, Қонуни ҶТ «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» аз 25-уми марти соли 2011, № 702, Кодекси андози ҶТ, Кодекси гумруки ҶТ ва ғайра.

Назорати молиявиро бевосита мақомоти давлатӣ ташкил менамояд, ки мувофиқи ҳолати ҳуқуқӣ ба онҳо ваколати гузаронидани тафтишу санҷиш ва назорати молиявӣ вобаста гардидааст. Дар ҶТ чунин мақомот ин Палатаи ҳисоби ҶТ ва Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи ҶТ мебошад. Инчунин, дар баробари мақомоти мазкур Вазорати молияи ҶТ, Хазинадории марказӣ, мақомоти молиявии ҳокимияти маҳаллӣ, соҳибмулкони асосӣ ва моликони дигар назорати молиявиро дар доираи ваколати худ мегузаронанд.

Дар зербоби сеюми боби дувум масоили “**Самтҳои афзалиятноки рушди минбаъдаи қонунгузории молиявӣ дар шароити муосир** ” мавриди таҳқиқ қарор гирифта, як қатор стратегияҳои давалатӣ дар самти руши қонунгузории молиявии ҶТ баррасӣ шудаанд. Таҳия ва тасдиқи барнома, консепсия, стратегия, дурнамо ва нақшаҳои амали давлатӣ дар соҳаи молия тибқи қонунгузории ҶТ аз лиҳозӣ: “Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ дар ҶТ барои солҳои 2009-2018”; “Стратегияи идоракунии молияи давлатии ҶТ барои давраи то соли 2030 (с. 2020)”; “Стратегияи миллии рушди ҶТ барои давраи то с. 2030 (с. 2016)” амалӣ карда мешавад.

Зикр намудан ба маврид аст, ки давраи амалишавии аввалин ду нақшаҳои сесолаи миёнамуҳлат (солҳои 2009-2015), ки дар ҷараёни онҳо як қатор иқдомҳои калидӣ оид ба ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ татбиқ гардида, ба як қатор ислоҳот асос гузошта шуд. Ба дастовардҳои асосӣ инҳоро метавон шомил намуд:

1) қоида ва расмиёти банақшагирии миёнамуҳлати буҷетӣ таҳия ва ҷорӣ гардид;

2) низоми аудити дохилӣ ва назорати молиявӣ дар бахши давлатӣ беҳтар шуд;

3) таснифоти идоравии буҷети ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ таҳия ва ҷорӣ гардид ва ғайра.

Ба ҳамагон маълум аст, ки дар ҶТ ба масъалаҳои беҳтар намудани таҳия ва баланд бардоштани самаранокии хароҷоти маблағҳои буҷетӣ аҳамияти зиёд дода мешавад. Бо Фармони Президенти ҶТ аз 31 январи соли 2020 № 1446 "Стратегияи идоракунии молияи давлатии ҶТ барои давраи то соли 2030" тасдиқ шудааст.

Дар асоси омӯзиши паҳлуҳои ташаккул ва рушди қонунгузории молиявии Тоҷикистон муаллиф як қатор хулосаҳои илмӣ ва тавсияҳои амалиро манзур намудааст, ки онҳо аз мазмуну моҳияти мақсаду вазифаҳои гузошташуда бармеоянд.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод шудаанд. Таҳқиқоти диссертатсионии Абдуалимзода И.И. бо заминаҳои илмии муосир ва муҳимияти сарвақтии он ба сифати таҳқиқоти комили анҷомгардида, ба сифати самти нави илмӣ дар фазои илми назарияи давлат ва ҳуқуқ ба шумор меравад.

Диссертант вазифаҳои гузоштаи худро дар самти таҳқиқоти диссертатсионии мазкур тавассути нуктаҳои илмии ба ҳимоя пешниҳоднамудааш пурра инъикос намуда, ҷиҳати расидан ба ҳадафҳои худ аз сарчашмаҳои таърихӣ-ҳуқуқии халқи тоҷик, қонунгузории миллӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқии байналмилалӣ оид ба танзими муносибатҳои молиявӣ, доктиринаҳои муосири дохилӣ ва хориҷӣ ки онҳо дар маҷмуъ навгонии таҳқиқоти диссертатсиониро инъикос намудаанд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки хулосаву пешниҳодоти дар рисола таҳиянамудаи муаллиф метавонанд дар самтҳои зерин ҳадафмандона истифода гарданд: такмили фаъолияти қонунгузорӣ дар соҳаи молия; ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунгузории амалкунандаи молиявӣ; қабул ва мавриди амал қарор додани ҳуҷҷатҳои барномавӣ барои беҳтар ва рушд додани низоми молиявии кишвар аз нуқтаи назари заминаҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда ва монанди инҳо.

Аҳамияти илмӣ ва амалии натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ. Таҳқиқоти диссертатсионии Абдуалимзода И.И. аҳаммияти муҳимми илмӣ-назариявӣ ва амалиро доро мебошад. Дар баробари ин, аз эҳтимол дур нест, ки ғояҳои илмии пешкашнамудаи диссертанд дар амалияи раванди қонунгузории самти молиявии давлат мусоидат намояд.

Хулоса ва пешниҳодҳои дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ бадастомада мумкин аст дар ташаккули институтсионалии илмҳои назарияи давлат ва ҳуқуқ, ҳуқуқи молиявӣ ва умуман илми ҳуқуқшиносӣ мусоидат намояд.

Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Доир ба мавзуи диссертатсия ва моҳияти он унвонҷӯ 9 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 6 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 3 мақола дар нашрияҳои дигар ба табъ расонидааст. Зикр намудан ба маврид аст, ки теъдоди маводи чопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ Абдуалимзода Исмоил Иброҳим дар баробари муваффақиятҳо, инчунин баъзе масъалаҳое дида мешавад, ки аз нигоҳи илмӣ баҳснок мебошанд ва онҳоро ба таври зерин нишон додан мумкин аст:

1. Унвонҷӯ пешниҳод намудааст, ки меъёри андози соҳибкорзанон, ки тавассути патент фаъолияти соҳибкориро шахсан амалӣ мекунанд, таҷдиди назар карда шуда, дар нисбат ба соҳибкормардон кам карда шавад. Дар доираи мавқеи зикршуда, то кадом андоза халалдор насохтани принсипи коститутсионии баробарҳуқуқии мардон ва занонро шарҳу тавзеҳ медоданд? (саҳ. 43).

2. Дар саҳифаи 108 таҳқиқоти диссертатсионии муаллиф ҳуҷҷатҳои барномавии самти молиявии давлатӣ зикр карда шудааст, лекин дар ҳолати ишоранамои ба стратегияҳои қабулшуда махсусияти онҳо низ бояд мухтасаран зикр карда мешуданд.

3. Дар баробари ин, масъалаҳо доир ба маблағгузории дурнамоҳои рушди бахшҳои давлатӣ аз ҷумла консепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебоист мавриди таҳқиқ ва омӯзиш дода мешуд, зеро маблағгузорӣ нагардидани дурнамоҳои рушди бахшҳои давлатӣ ба татбиқи самаранок ва раванди амалишавии ҳуҷҷатҳои стратегии давлат таъсири бевосита дошта, рушди қонунгузории молиявӣ дар ин самт муҳим арзёбӣ мегардад.

Андешаҳое, ки зикр гардиданд, дар умум, ҳангоми баҳодиҳии мусбати таҳқиқоти диссертатсионӣ нақши муайянкунандаро намебозанд ва танҳо шаҳодати он мебошанд, ки масъалаҳои баррасишаванда хеле муҳим буда, мураккаб ва баҳсноканд ва муаллиф дар ҳалли баъзе масъалаҳо дар натиҷаи омӯзиши сарчашмаҳои ҳуқуқӣ, адабиёти соҳавӣ ва баҳодиҳии ақидаҳои олимони гуногун нуқтаи назари муаллифии худро пешниҳод намудааст, ки ин хоси гузаронидани чунин таҳқиқоти илмӣ мебошад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсияи Абдуалимзода И.И. ба талаботи бандҳои 31 ва 33 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд. Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи навгонии илмии диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ ва пешниҳоду тавсияҳои амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ саҳми шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳад.

Хулоса, таҳқиқоти диссертатсионии Абдуалимзода Исмоил Иброҳим ба талаботҳо оид ба корҳои диссертатсионӣ дар мавриди дарёфти дараҷаи илмии номзади илм мувофиқ буда, муаллифи он сазовори ноил гардидан ба дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.01 - Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат мебошад.

Тақриздиҳанда:
Сардори шуъбаи ҳуқуқ ва кор бо кадрҳои
Кумитаи кор бо занон ва оилаи
назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон,
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ Бухориева С.М.

Имзои С.М. Бухориеваро тасдиқ мекунам:
сармутахассиси шуъбаи ҳуқуқ ва кор бо кадрҳои
Кумитаи кор бо занон ва оилаи
назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Салимзода Ф.

«03» июни 2023 с.

Суроға: 734001, шаҳри Душанбе,
кӯчаи академик Раҷабовҳо 3
Тел.: +992 (37) 227-24-38
E-mail: bsafargul@mail.ru